Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Legal Studies, 2021; 1 (116): 35–39
УДК: 347.925, 347.922.61
DOI: https:doi.org/10.17721/1728-2195/2021/1.116-7

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv, Publishing center "Kyiv University", 2020

Т. Нікітіна, асп.
ORCID ID: 0000-0002-6091-0597
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

СУДОВЕ ТА ПОЗАСУДОВЕ РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ ВІДНОСИН ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ МЕДИЧНИМ ПРАЦІВНИКОМ

Аналізуються різні форми захисту прав осіб на відшкодування шкоди, завданої медичним працівником, які застосовуються в різних країнах світу. Зокрема, особливу увагу приділено тим підходам до досудового та позасудового розв'язання спорів, що виникають через відносини заподіяння шкоди пацієнтам, які використовуються у США. Серед найбільш розповсюджених способів урегулювання таких спорів є звернення за допомогою до окремого органу чи підрозділу медичної установи ("risk management"), медіація та переговори в медичних спорах, досудові перевірки ("screening panels"), які дозволяють знайти більш компромісний шлях захисту прав особи, що постраждала від дій медичних працівників. Відповідно в першій частині статті здійснюється термінологічний аналіз категорії "відносини із заподіяння шкоди медичним працівником" і пошук найбільш близького терміну ("medical malpractice"), що дає можливість здійснити дослідження в англомовних наукових джерелах. Другу частину присвячено аналізу й узагальненню тих способів, які застосовуються у практиці інших країн щодо відшкодування шкоди, завданої медичним працівником (medical malpractice). В останній частині статті проведено аналіз українського законодавства та практики національних судів, який показав, що у справах про відшкодування шкоди, завданої медичним працівником, немає єдиних підходів і сталого правозастосування. Зокрема звертається увага й аналізується запроваджений у 2016 р. процедура оцінки якості наданих медичних послуг клініко-експертними комісіями Міністерства охорони здоров'я України. Проведене дослідження дало можливість у висновках обгрунтувати необхідність і доцільність запровадження додаткових позасудових способів урегулювання спорів, що виникають із відносин заподіяння шкоди медичних працівником.

Ключові слова: цивільний процес; судовий розгляд; альтернативне врегулювання спорів; відшкодування шкоди; шкода, завдана медичним працівником.

ВСТУП. Забезпечення прав пацієнтів на належну медичну допомогу є одним із найважливіших прав у сучасному світі. Навряд чи зараз можна зустріти особу, яка жодного разу за своє життя не зверталася до лікаря, тому гарантії захисту права на належну якість наданих медичних послуг, а також відшкодування шкоди, якщо вона буде завдана в ході їхнього надання медичним працівником, має важливе значення. Додаткової актуалізації ця проблема отримала впродовж пандемії коронавірусу SARS Covid-19 у минулому році [1], коли розповсюдження інфекції спричинило перевантаження медичних систем провідних країн світу, що призвело до їхньої неспроможності надання належної медичної допомоги пацієнтам, які її потребують.

У сучасному світі для захисту прав осіб на відшкодування шкоди, завданої медичним працівником, застосовуються різні форми в різних країнах. Особливу увагу привертають ті підходи до досудового та позасудового розв'язання спорів, що виникають із відносин заподіяння шкоди пацієнтам, які використовуються у США, оскільки заслужено користуються високим рівнем довіри пацієнтів і захисту їхніх прав.

Метою статті є узагальнення судових і позасудових способів розв'язання спорів, що виникають у відносинах із заподіяння шкоди медичним працівником, їхня загальна характеристика, що, відповідно, можна досягнути, досліджуючи наукові публікації й законодавчі акти, а також національну судову практику розв'язання відповідної категорії справ про відшкодування шкоди, завданої медичним працівником. Додатковою метою є також здійснення термінологічного аналізу визначення "відносини із заподіяння шкоди медичним працівником" і пошуку найбільш близького терміну, що дає можливість здійснити дослідження в англомовних наукових джерелах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останні роки серед української правничої літератури з'явилися достатньо багато джерел, у яких досліджувалися питання належного виконання договору про надання медичної допомоги [2, 3], загальних питань права на медичну допомогу [4], цивільно-правової відповідальності у сфері надання медичних послуг [5, 6, 7], деякі питання форм і способів захисту прав пацієнтів [8, 9]. Водночас, залишається поза увагою дослідників питання особливостей відшкодування шкоди, завданої медичним працівником, що в умовах пандемії та виснаження медичної системи держави, потребують нагального розв'язання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ. Для проведення цього дослідження, передусім, варто визначити понятійно-категоріальний апарат, зокрема поняття "судовий порядок розв'язання спорів", "позасудовий порядок розв'язання спорів", і найголовніше питання – "відшкодування шкоди, завданої медичним працівником" і "медична помилка" або "медичні спори".

Відповідно в першій частині статті спробуємо проаналізувати зазначені визначення та здійснити пошук найбільш близьких термінів, що дасть можливість проаналізувати англомовні наукові джерела.

Судова форма захисту прав передбачена Конституцією України [10], а також ст. 16 Цивільного кодексу України [11] і врегульована Цивільним процесуальним кодексом України [12], Законами України "Про судовий збір" [13], "Про виконавче провадження" [14] та ін.

Варто зауважити, що право кожного на належний рівень життя, здоров'я та добробут його самого та його сім'ї, включаючи медичну допомогу, закріплено в Загальній декларації прав людини [15]. Там само зазначено про право особи на захист своїх прав, як це передбачено також Конвенцією про захист прав та основоположних свобод [16].

Отже, особі гарантується право на звернення до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права й інтересу, а розгляд справ щодо захисту прав людини у сфері охорони здоров'я відбувається за загальними правилами цивільного судочинства, що, відповідно, зумовлює наявність усіх звичайних проблем, пов'язаних із надмірними строками розгляду цивільних справ, витратами й ін. Варто зауважити, що до досліджуваної нами категорії справ застосовуються загальні правила диференціації цивільного судочинства, тобто вона може розглядатися як у спрощеному, так і в загальному позовному провадженні, що значно впливає на строки її розгляду [17, 18].

© Нікітіна Т., 2021

Узагалі так звані "медичні справи", як їх доволі часто називають у юридичній літературі, а також у побуті, належать до найскладніших категорій справ, а успішність ведення таких справ значною мірою залежить від того комплексу форм захисту прав пацієнтів, які існують у державі, про що йдеться далі в нашій статті.

Стаття 55 Конституції України передбачене право особи на звернення до міжнародних установ за умови використання всіх національних засобів правового захисту [10], тому ще однією формою судового захисту прав пацієнта буде звернення до Європейського суду із прав людини.

Якщо йдеться про позасудове розв'язання спорів, то в Україні змістовно в чинному законодавстві цей термін не визначений [19], окремо згадується лише в ст. 124 Конституції України, у якій визначено, що законом може бути визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору. Водночас, для оцінки якості надання медичної допомоги й медичного обслуговування за конкретними випадками в закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування в Україні з 2016 р. діють клініко-експертні комісії Міністерства охорони здоров'я України [20]. Така клініко-експертна оцінка якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування проводиться протягом 30 календарних днів із дня надходження запиту чи звернення фізичної або юридичної особи, за результатами складається Експертний висновок за встановленою формою, який подається до структурного підрозділу Міністерства охорони здоров'я і може бути оскаржений у порядку, встановленому законодавством. Тобто, діяльність таких комісій спрямована не на врегулювання спору, що виник із відносин заподіяння шкоди пацієнтові, а лише з метою оцінювання якості надання медичної допомоги або медичного обслуговування. Отже, може сприяти врегулювання зазначених спорів, але не допоможе забезпечити ефективний захист прав пацієнтів.

Термін, який використовується для позначення судового розгляду справи або судової форми захисту прав в англомовній літературі – це "court procedure" та "civil proceedings" [21], тоді як позасудовий порядок розв'язання спорів позначається як "out-of-court settlement" [22] або "alternative dispute resolution" [23].

Близькими до зазначених є, наприклад, застосовуваний у Європейській конвенції термін "trial", де йдеться про право на справедливий суд, що відповідно визначено як "right to a fair trial" [16].

У літературі зазначається, що судовий порядок розгляду справ ("trial") і позасудовий порядок розгляду справ ("out-of-court settlement") відрізняються багатьма ознаками, за якими сторони визначають найбільш ефективний для себе порядок розв'язання спору [24]. По суті, "out-of-court settlement" визначається як домовленість сторін розв'язати спір, не звертаючись до суду [22]. Тому в нашому дослідженні, ми будемо розділяти судову форму захисту прав і всі позасудові ("out-of-court settlement") форми захисту прав, які охоплюють ряд способів, що охоплюються однією метою – урегулювання спору без звернення до суду.

Питання щодо визначення найбільш близького терміну "відшкодування шкоди, завданої медичним працівником" є складнішим і багатоаспектним за своєю природою. Більш поширеним в англомовній літературі є термін "medical malpractice" [25], що означає незаконні дії або помилки в ході медичної діяльності, будь-який вчинок або бездіяльність лікаря під час лікування пацієнта, що відрізняється від загальноприйнятих норм медичної практики та що завдав пацієнту травми або шкоди.

"Medical malpractice" – це особлива частина деліктного права, зазначається в англомовній літературі, яка стосується професійної халатності, яка зазвичай визначається як поведінка, яка не відповідає стандарту; найпоширенішим стандартом у деліктному праві є стандарт так званої "розумної особи", тобто юридична фікція, що полягає в еталонному стандарті вмотивованої поведінки, визначеної законом, якій особа за подібних обставин слідувала або не слідувала, щоб захистити іншу особу від передбачуваного ризику заподіяння шкоди [25]. Це поняття має надзвичайно важливе значення для нашого дослідження, тому що заподіяння шкоди медичним працівником – це наслідок професійної халатності, тобто таких дій або бездіяльності особи, які призвели до заподіяння шкоди пацієнтові, яких можна було б уникнути за тих обставин, якщо медичний працівник діяв би розумно, тобто відповідно до певних стандартів поведінки медичних працівників.

Халатність медичних працівників широко використовується у світі для позначення медичних помилок, але в Україні він майже не застосовується, зокрема, медична необережність кваліфікуються як злочин відповідно до ст. 140 Кримінального кодексу України [26], а саме: невиконання чи неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків унаслідок недбалого чи несумлінного до них ставлення, якщо це спричинило тяжкі наслідки для хворого. Відповідно, особа, якій заподіяна шкода, має звертатися в порядку кримінального провадження для встановлення відповідальності медичного працівника, а лише після цього звертатися за відшкодуванням шкоди в порядку цивільного судочинства.

У судовій практиці неодноразово зустрічалися подібні справи, результати розгляду яких навряд чи можна визнати ефективним захистом прав пацієнтів. Клініко-експертні комісії Міністерства охорони здоров'я, які є консультативно-дорадчим органом, що діють на постійній або тимчасовій основі для колегіального розгляду звернень щодо питань оцінювання якості надання медичних послуг, а не розв'язання спору, а їхнє рішення щодо неналежної якості наданих медичних послуг стосується управлінської діяльності спеціально уповноважених суб'єктів права із приводу перевірки якості наданої виконавцем і спожитої громадянином послуги з медичного обслуговування, справи щодо яких розглядаються в порядку адміністративного судочинства [27], тоді як спори щодо відшкодування шкоди, завданої медичними працівниками логічніше розглядати в порядку цивільного судочинства.

В інших країнах світу до найбільш розповсюджених способів урегулювання таких спорів належить звернення за допомогою до окремого органу чи підрозділу медичної установи ("risk management") [28], медіація та переговори, досудові перевірки ("screening panels") [29], які дозволяють знайти більш компромісний шлях захисту прав особи, що постраждала від дій медичних працівників. Зокрема варто звернути увагу на так званий "risk management", створені лікарнями для моніторингу та поліпшення якості надання медичної допомоги або медичних послуг, уникнення конфліктів або оперативного виявлення спорів, що виникли та їхнє врегулювання [30]. Отже, такі центри, або відділи, або навіть окремо уповноважена особа, призначаються для комунікації з постраждалим пацієнтом й пошуку найбільш компромісного рішення, який влаштовував би і лікарню, і пацієнта [30]. Такий варіант особливо підходить до недержавний установ і медичних організацій, які мають турбуватися про своїх пацієнтів, а також персонал, і вчасно реагувати з метою недопущення ескалації конфлікту,

переходу його до відкритого та публічного протистояння, тим більше в суді. Варто особливо відмітити переваги позасудових способів урегулювання спорів перед судовим, що полягає у їхньому конфіденційному характері, оскільки справи, що виникають із відносин відшкодування шкоди, завданої медичним працівником, здебільшого, мають особистісний характер, стосуються приватного життя пацієнта та його обставин, які не оголошуються відкрито або публічно.

Переговори або медіація теж доволі широко застосовуються для врегулювання спорів щодо відшкодування шкоди, завданої медичним працівником. Зокрема, у літературі підкреслюється, що переговори як найбільш неформальний спосіб альтернативного врегулювання спорів може пришвидшити та зменшити витрати на врегулювання спору, якщо навіть не буде досягнено компромісу між сторонами [31].

"Screening panels" ("досудова перевірка") є спеціальним способом досудового врегулювання спорів, що широко застосовуються до справ, що виникають із відносин із заподіяння шкоди медичним працівником, оскільки судовий розгляд таких справ, зазвичай, довготривалий і занадто виснажливий для пацієнтів. Така перевірка зазвичай здійснюється до подання особою позову до суду, за допомогою звернення до комісії, що формується з лікаря, адвоката та непрофесіонала, тобто пересічного громадянина [32]. Така досудова нейтральна оцінка, яка здійснюється досвідченим і неупередженим адвокатом на підставі поданих сторонами документів і доказів, допомагає реально оцінити сили перед переходом до судового розгляду й уникнути безпідставних звернень і потенційно програшних справ [32].

Застосування будь-яких позасудових або альтернативних способів врегулювання справ щодо відшкодування шкоди, завданої медичним працівником повинно бути належно обгрунтоване та доцільне, ураховуючи специфіку відносин сторін такого спору. Безсумнівно, що перевагою їхнього застосування є своєчасне реагуванні й компроміс за рахунок максимального задоволення інтересів обох сторін, що дозволить зберегти відносини установою та пацієнтом. Водночас, відсутність законодавчого регулювання медіації в Україні майже виключає можливість її ефекттивного застосування.

Аналіз національної судової практики показав необхідність виділення двох категорій справ про відшкодування шкоди, завданої медичними працівниками на підставі договору про надання медичних послуг, тобто недержавною юридичною особою, а також справ про відшкодування шкоди, завданої медичними працівниками на підставі надання ними обов'язкової медичної допомоги особам.

Зокрема, у проаналізованих нижче прикладах із національної судової практики добре видно, як у зазначених двох категоріях справ застосовуються різні способи захисту порушених прав пацієнта. У прикладі 1, позивач звертався до ТОВ "Медичний центр "Добробут-Поліклініка"" про визнання окремих пунктів договору про надання медичних послуг недійсними, стягнення коштів і відшкодування шкоди, і за рішенням суду першої інстанції від 25 квітня 2019 р., ці пункти було визнано недійсними у зв'язку з їхньою несправедливістю п. 4.4. Договору здоров'я від 11 січня 2015 р. МП 9507 у частині розрахунків за неотриманні послуги та п. 8.6 зазначеного договору в частині порядку розрахунків і вимоги надання чеку або квитанції на підтвердження оплати послуг. Відповідача ТОВ "Медичний центр "Добробут-Поліклініка"" за зазначеним рішенням було зобов'язано повернути на користь позивача грошові кошти за ненаданні послуги з урахуванням 3 % річних та індексу інфляції за весь час прострочення в сумі 3.027 грн 33 коп, а також відшкодувати моральну шкоду, заподіяну позивачеві внаслідок безпідставного неповернення грошових коштів і застосування до нього несправедливих умов договору в сумі 3.500 грн 00 коп, стягнено на користь держави судовий збір у розмірі 1.921 грн 00 коп. Водночас постановою апеляційного суду від 06 травня 2020 р., зазначене рішення було скасовано й ухвалено нове, яким у позові було повністю відмовлено [33, 34].

Істотною особливістю цієї справи, який ми використали як приклад, є наявність спеціального медичного закладу, який здійснює діяльність із надання медичних послуг.

У прикладі 2 позивач звертався до Комунального підприємства "Білозерська центральна районна лікарня", треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору: Департамент охорони здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації, про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої медичними працівниками під час виконання своїх трудових обов'язків. Під час перегляду рішення суду першої інстанції судом апеляційної інстанції було задоволено, із Комунального підприємства "Білозерська центральна районна лікарня" на користь позивача в рахунок відшкодування матеріальної шкоди було присуджено 488.520 грн 37 коп (чотириста вісімдесят вісім тисяч п'ятсот двадцять гривень тридцять сім копійок) у рахунок відшкодування моральної шкоди 200.000 грн (двісті тисяч гривень), а також судові витрати пов'язані із проведенням судової експертизи в сумі 12.363 грн (дванадцять тисяч триста шістдесят три гривні) [35].

Спори щодо відшкодування шкоди, завданої медичним працівником, непоодинокі у практиці національних судів України [36, 37]. Основою для відшкодування шкоди, завданої особі, є або договірна відповідальність, тобто така, що визначена договором про надання медичних послуг, що укладений між сторонами, або деліктна, тобто така що наступає за заподіяння шкоди особі, зокрема, унаслідок дій медичних працівників. Це регулюється Цивільним кодексом України, і визначається на розсуд особи, що звертається до суду за захистом. Для настання деліктної відповідальності за завдання шкоди ушкодженням здоров'я необхідна наявність таких умов: протиправна поведінка особи, яка завдала шкоду, наявність шкоди, причинно-наслідковий зв'язок між протиправною поведінкою та шкодою, наявність вини. Водночас, у цих справах діє презумпція вини заподіювача шкоди, який повинен довести відсутність своєї вини [38, 2]. Потерпілий доводить факти завдання шкоди за участю відповідача, розмір завданої шкоди, а також факт того, що відповідач є заподіювачем шкоди. Водночас, багато справ у національній судовій практиці, коли позивачеві відмовляють у задоволенні позову як заявленому без підстав або без доказів причинно-наслідкового зв'язку.

Встановлення судом фактів протиправної поведінки особи, яка завдала шкоду, наявності шкоди, а також причинно-наслідкового зв'язку між протиправною поведінкою та шкодою, у таких специфічних спорах як медичні, відбувається на підставі судової експертизи, що значно ускладнює судовий розгляду та розв'язання таких справ. Зокрема, варто звернути увагу на умови, у яких може проводитися така експертиза щодо пацієнта, який страждає від неналежно наданої медичної допомоги, а також темпоральних меж і ймовірності однозначних висновків. Варто врахувати те, що згідно з чинним цивільним процесуальним законодавством України, справи, у яких вимагається проведення експертизи, розглядатимуться в

загальному позовному провадженні, що також істотно вплине на строки розгляду такої справи.

ВИСНОВКИ. Узагальнюючи способи, які застосовуються у практиці інших країн щодо відшкодування шкоди, завданої медичним працівником ("medical malpractice"), варто відмітити те, що їхнє різноманіття дає ширші можливості для пошуку найбільш ефективного та підходящого способу врегулювання спору для такої специфічної категорії справ, як відшкодування шкоди, завданої медичним працівником.

Аналіз українського законодавства і практики національних судів показав, що у справах про відшкодування шкоди, завданої медичним працівником, немає єдиних підходів і сталого правозастосування. Запроваджений у 2016 р. механізм урегулювання спорів за допомогою клініко-експертних комісій Міністерства охорони здоров'я України щодо неналежної якості наданих медичних послуг поки що не використовується в повній мірі, а також розповсюджується лише на оцінювання якості наданих послуг, але не дає можливості ухвалити рішення щодо відшкодування шкоди або визначити її розмір. З огляду на це, необхідність і доцільність запровадження додаткових позасудових способів урегулювання спорів, що виникають із відносин заподіяння шкоди медичних працівником, зокрема, за допомогою обов'язкового звернення до окремого органу чи підрозділу медичної установи з метою здійснення спроби врегулювання спору, або досудових перевірок, із метою оцінки можливостей судового розгляду цього спору, наявності доказів і відповідності способів захисту прав, зокрема, визначення розміру заподіяної шкоди, належного відповідачів у справі тощо.

Список використаної літератури

1. Вспышка коронавирусной инфекции COVID 19. Электронный ресурс. – Режим доступа : https://www.who.int/ru/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019 (дата звернення: 01.12.2020)
2. Герц А. А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг : автореф. дис. …. д-ра юрид. наук) Електронний ресурс. – Режим доступу : http://idpnan.org.ua/files/gerts-a.a.-dogovirni-zobov_yazannya-u-sferi-nadannya-medichnih-poslug-_a_.pdf (дата звернення: 01.12.2020)
3. Мостовенко О. С. Співвідношення понять "медична допомога" та "медична послуга" у контексті реалізації конституційних прав громадян / О. С. Мостовенко // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. – Ужгород. – 2017. – Вип. 44(1). – С. 59–62.
4. Миронова Г. А. Право на медичну допомогу: цивільно-правова характеристика / Г. А. Миронова // Приватне право і підприємництво. – 2014. – Вип. 13. – С. 67–71.
5. Михайлов С. В. Цивільно-правова відповідальність у сфері надання медичних послуг : автореф. дис. канд. юрид. наук / С. В. Михайлов. – Х., 2010.
6. Голошивець В. О. Деякі особливості цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану неналежним лікуванням / В. О. Голошивець // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – Вип. 72. – С. 230–236.
7. Булеца С. Б. Цивільно-правова відповідальність у сфері здійснення медичної діяльності / С. Б. Булеца // Право і громадянське суспільство. – 2014. – № 1. – С. 207–208.
8. Дроздова О. В. Цивільно-правова природа форм захисту прав пацієнта / О. В. Дроздова // Порівняльно-аналітичне право. – 2015. – № 6. – С. 86–89.
9. Дроздова О. В. Диференціація способів і засобів захисту пацієнтів / О. В. Дроздова // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія Юридичні науки. – Херсон. – 2016. – Вип. 1. – Т. 1. – С. 109–113.
10. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами) Електронний ресурс. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (дата звернення: 01.12.2020)
11. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (зі змінами) Електронний ресурс. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text (дата звернення: 01.12.2020)
12. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. (зі змінами) Електронний ресурс. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text (дата звернення: 01.12.2020)
13. Закон України "Про судовий збір" від 08 липня 2011 р. (зі змінами) Електронний ресурс. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text (дата звернення: 01.12.2020)
14. Закон України "Про виконавче провадження" від 02 червня 2016 р. (зі змінами). Електронний ресурс. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text (дата звернення: 01.12.2020)
15. Загальна декларація прав людини 1948 р. Електронний ресурс. – Режим доступу : https://www.coe.int/uk/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version- (дата звернення: 01.12.2020)
16. European Convention on Human Rights 1950. Електронний ресурс. – Режим доступу : https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf (дата звернення: 01.12.2020)
17. Король Д. А. Спрощене провадження цивільного судочинства в різних країних Європи: порівняльна характеристика / Д. А. Король. Електронний ресурс. – Режим доступу : https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/291/276 (дата звернення: 01.12.2020).
18. Василина Н. В. Врегулювання спору за участю судді і спрощене провадження у цивільному судочинстві України Тези виступу на Міжнар. конференції "Малозначні спори: європейський та український досвід вирішення", 2018 р. Електронний ресурс. – Режим доступу : (дата звернення: 01.12.2020).
19. Ханик-Посполітак Р. "Досудове", "альтернативне", "позасудове" врегулювання/вирішення приватноправових спорів: співвідношення понять / Р. Ханик-Посполітак, В. Посполітак. Електронний ресурс. – Режим доступу : http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/1/8.pdf (дата звернення: 01.12.2020).
20. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 05.02.2016 р. № 69 "Про організацію клініко-експертної оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування". Електронний ресурс. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0286-16#Text (дата звернення: 01.12.2020)
21. Civil and Procedural law Glossary. Електронний ресурс. – Режим доступу : https://www.ejtn.eu/Documents/About%20EJTN/Linguistics%20Project/MA_Campos_-_Civil_and_Procedural_Law_Glossary.pdf (дата звернення: 01.12.2020).
22. Out-of-court settlement' Dictionnary. Електронний ресурс. – Режим доступу : https://www.ldoceonline.com/dictionary/out-of-court-settlement (дата звернення: 01.12.2020).
23. Dispute Resolution. Електронний ресурс. – Режим доступу : https://www.americanbar.org/groups/dispute_resolution/resources/DisputeResolutionProcesses/ (дата звернення: 01.12.2020).
24. Korobkin R., Guthrie C. Opening Offers and Out-of-Court Settlement: A Little Moderation May Not Go a Long Way in The Ohio State Journal on Dipute Resolution, 1994, Vol. 10, No 1. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/159599013.pdf (дата звернення: 01.12.2020).
25. Sonny Bal B. An Introduction to Medical Malpractice in the United States in Clinical Orthopaedics and Related Research, 2009, No 467 (2), Pp. 339-347. URL: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2628513/ (дата звернення: 01.12.2020)
26. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2005 р. (зі змінами). Електронний ресурс. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення: 01.12.2020).
27. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 11 вересня 2019 р. Електронний ресурс. Режим доступу : https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/82943794/ (дата звернення: 01.12.2020).
28. Bowman M. A. Risk Management and medical malpractice. URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/1558049/ (дата звернення: 01.12.2020).
29. Medical Malpractice Screening Panels: A Judicial Evaluation of their Practical Effect. URL: https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/upitt42&div=43&id=&page= (дата звернення: 01.12.2020).
30. Metzloff Thomas B. Alternative dispute resolution strategies in medical malpractice Alaska Law Review, volume 9, issue 2 1992. URL: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1295&context=alr (дата звернення: 01.12.2020).
31. Sohn D. H., Sonny Bal D. Medical Malpractice Reform: The Role of Alternative Dispute Reloution in Clinical Orthopaedics and Related Researck, 2012, Vol. 470(5), Pp. 1370-1378. URL: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3314770/ (дата звернення: 01.12.2020).
32. Eggen Jean M. Medical malpractice Screening Panels: An Update and Assessment in Journal of Health and Life Science Law, Vol. 6, No 3, 2013. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2295126 (дата звернення: 01.12.2020).
33. Постанова Вінницького апеляційного суду від 06 травня 2020 р. Електронний ресурс. Режим доступу : https://reyestr.court.gov.ua/Review/89126834 (дата звернення: 01.12.2020).
34. Постанова Верховного Суду від 20 травня 2020 р. Електронний ресурс. Режим доступу :https://reyestr.court.gov.ua/Review/89395331 (дата звернення: 01.12.2020).
35. Постанова Херсонського апеляційного суду від 17 березня 2020 р. Електронний ресурс. Режим доступу : https://reyestr.court.gov.ua/Review/88293617 (дата звернення: 01.12.2020).
36. Рішення Суворовського районного суду м. Одеси від 23 лютого 2018 р. Електронний ресурс. Режим доступу : https://reyestr.court.gov.ua/Review/72583382 (дата звернення: 01.12.2020).
37. Рішення Теребовлянського районного суду від 26 листопада 2019 р. Електронний ресурс. Режим доступу : https://reyestr.court.gov.ua/Review/86020339 (дата звернення: 01.12.2020).
38. Постанова Верховного Суду від 28 серпня 2019 р. Електронний ресурс. Режим доступу : https://reyestr.court.gov.ua/Review/83925606 (дата звернення: 01.12.2020).

References

1. Vspyshka koronavyrusnoi ynfektsyy COVID 19 [Outbreak of coronavirus infection COVID 19]. https://www.who.int/ru/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019 (in Russian).
2. Herts, A.A. Dohovirni zoboviazannia u sferi nadannia medychnykh posluh [Contractual obligations within medical relations] [Avtoref. dys. …. doktora yuryd. nauk]. http://idpnan.org.ua/files/gerts-a.a.-dogovirni-zobov_yazannya-u-sferi-nadannya-medichnih-poslug-_a_.pdf (in Ukrainian).
3. Mostovenko, O. S. (2017) Spivvidnoshennia poniat "medychna dopomoha" ta "medychna posluha" u konteksti realizatsii konstytutsiinykh prav hromadian [Correlation of terms "medical care" and "medical service" in the frame of constitutional rights of citizens]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University], 44(1), 59-62. (in Ukrainian).
4. Myronova, H. A. (2014) Pravo na medychnu dopomohu: tsyvilno-pravova kharakterystyka [Right to a medical care: civil law description]. *Pryvatne pravo i pidpryiemnytstvo* [Private law and entrepreneurship], 13, 67-71 (in Ukrainian).
5. Mykhailov, S.V. (2010) Tsyvilno-pravova vidpovidalnist u sferi nadannia medychnykh posluh [Civil law responsibility in the area of medical service] [avtoref. dys. kand. yuryd. nauk]. Kharkiv (in Ukrainian).
6. Holoshyvets, V. O. (2014) Deiaki osoblyvosti tsyvilno-pravovoi vidpovidalnosti za shkodu, zavdanu nenalezhnym likuvanniam [Some features of civil law responsibility for the damages of medical malpractice]. *Aktualni problemy derzhavy i prava* [Current issues of state and law], 72, 230-236 (in Ukrainian).
7. Buletsa, S.B. (2014) Tsyvilno-pravova vidpovidalnist u sferi zdiisnennia medychnoi diialnosti [Civil law responsibility in the area of medical care]. *Pravo i hromadianske suspilstvo* [Law and civil society], 1, 207-208 (in Ukrainian).
8. Drozdova, O. V. (2015) Tsyvilno-pravova pryroda form zakhystu prav patsiienta [Civil law nature if the patients' rights protection]. *Porivnialno-analitychne pravo* [Comparative and analytical law], 6, 86-89. (in Ukrainian).
9. Drozdova, O.V. (2016) Dyferentsiatsiia sposobiv i zasobiv zakhystu patsiientiv. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu [Differentiation of methods and tools in patients rights protection]. *Naukovyj visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu. Serija Jurydychni nauky* [Scientific Bulletin of Kherson State University. Jurisprudence series], 1, T. 1, S. 109-113 (in Ukrainian).
10. Konstytutsiia Ukrainy (1996) (zi zminamy) [Constitution of Ukraine]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text (in Ukrainian).
11. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy (2003) (zi zminamy) [Civil Law Code of Ukraine]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text (in Ukrainian).
12. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy (2004) (zi zminamy) [Code of Civil Procedure of Ukraine]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text (in Ukrainian).
13. Pro sudovyi zbir, Zakon Ukrainy (2011) (zi zminamy) [About court fees, Law of Ukraine]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text (in Ukrainian).
14. Pro vykonavche provadzhennia, Zakon Ukrainy (2016) (zi zminamy) [About enforcement, Law of Ukraine]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text (in Ukrainian).
15. Zahalna deklaratsiia prav liudyny (1948) [Universal Declaration of Human Rights]. https://www.coe.int/uk/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version- (in Ukrainian).
16. European Convention on Human Rights (1950). https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf
17. Korol, D. A. Sproshchene provadzhennia tsyvilnoho sudochynstva v riznykh krainykh Yevropy: porivnialna kharakterystyka [Summary proceedings of civil procedure in different European states: comparing analise]. https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/291/276 (in Ukrainian).
18. Vasylyna, N. V. (2018) Vrehuliuvannia sporu za uchastiu suddi i sproshchene provadzhennia u tsyvilnomu sudochynstvi Ukrainy [Settlement with a judge and summary proceedings in civil procedure of Ukraine] U Mizhn. Konferentsii "Maloznachni spory: yevropeiskyi ta ukrainskyi dosvid vyrishennia" (in Ukrainian).
19. Khanyk-Pospolitak, R., Pospolitak, V. "Dosudove", "alternatyvne", "pozasudove" vruhliuvannia/vyrishennia pryvatnopravovykh sporiv: spivvidnoshennia poniat [Pretrial, out-of-court and alternative dispute resolution/adjudication: the correlation of notions]. http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/1/8.pdf (in Ukrainian).
20. Pro orhanizatsiiu kliniko-ekspertnoi otsinky yakosti nadannia medychnoi dopomohy ta medychnoho obsluhovuvannia, Nakaz Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy [About the organization of clinical and expert assessment of the quality of medical care and medical care, Order of Ministry of health protection of Ukraine]. № 69 (2016). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0286-16#Text (in Ukrainian).
21. Civil and Procedural law Glossary. https://www.ejtn.eu/Documents/About%20EJTN/Linguistics%20Project/MA_Campos_-_Civil_and_Procedural_Law_Glossary.pdf (in English).
22. Out-of-court settlement Dictionnary. https://www.ldoceonline.com/dictionary/out-of-court-settlement (in English).
23. Dispute Resolution. https://www.americanbar.org/groups/dispute_resolution/resources/DisputeResolutionProcesses/ (in English).
24. Korobkin, R., Guthrie, C. (1994) Opening Offers and Out-of-Court Settlement: A Little Moderation May Not Go a Long Way. *The Ohio State Journal on Dipute Resolution*, Vol. 10, No 1. https://core.ac.uk/download/pdf/159599013.pdf (in English).
25. Sonny, Bal B. (2009) An Introduction to Medical Malpractice in the United States. *Clinical Orthopaedics and Related Research*, 467 (2), 339-347 https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2628513/ (in English).
26. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] (2005) (zi zminamy). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (in Ukrainian).
27. Rishennia Kharkivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 11 veresnia 2019 r. https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/82943794/ (in Ukrainian).
28. Bowman, M. A. Risk Management and medical malpractice. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/1558049/ (in English).
29. Medical Malpractice Screening Panels: A Judicial Evaluation of their Practical Effect. https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/upitt42&div=43&id=&page= (in English).
30. Metzloff, Thomas B. (1992) Alternative dispute resolution strategies in medical malpractice. *Alaska Law Review*, Vol. 9, Issue 2. https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1295&context=alr (in English).
31. Sohn, D. H., Sonny, Bal D. (2012) Medical Malpractice Reform: The Role of Alternative Dispute Reloution. *Clinical Orthopaedics and Related Researck*, 470(5), 1370-1378. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3314770/ (in English).
32. Eggen, Jean M. (2013) Medical malpractice Screening Panels: An Update and Assessment. *Journal of Health and Life Science Law*, Vol. 6, No 3. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2295126 (in English).
33. Postanova Vinnytskoho apeliatsiinoho sudu vid 06 travnia 2020 r. [Decision of the court of appeal]. https://reyestr.court.gov.ua/Review/89126834 (in Ukrainian).
34. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 20 travnia 2020 r. [Decision of the Supreme Court]. https://reyestr.court.gov.ua/Review/89395331 (in Ukrainian).
35. Postanova Khersonskoho apeliatsiinoho sudu vid 17 bereznia 2020 r. [Decision of the court of appeal]. https://reyestr.court.gov.ua/Review/88293617 (in Ukrainian).
36. Rishennia Suvorovskoho raionnoho sudu m. Odesy vid 23 liutoho 2018 r. [Decision of the local court]. https://reyestr.court.gov.ua/Review/72583382 (in Ukrainian).
37. Rishennia Terebovlianskoho raionnoho sudu vid 26 lystopada 2019 r. [Decision of the local court]. https://reyestr.court.gov.ua/Review/86020339 (in Ukrainian).
38. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 28 serpnia 2019 r. [Decision of the Supreme Court]. https://reyestr.court.gov.ua/Review/83925606 (in Ukrainian).

Received: 01.02.2021
Accepted: 19.02.2021

T. Nikitina, PhD Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

COURT SETTLEMENT AND OUT-OF-COURT SETTLEMENT OF DISPUTES, ARISING FROM THE RELATIONS OF HARM BY MEDICAL SPECIALIST

The article analyzes various forms of protection of the rights of individuals to compensation for harm caused by a medical specialist, which are used in different countries around the world. In particular, special attention is paid to those approaches to pre-trial and out-of-court dispute resolution arising from patient harm relationships used in the United States. Among the most common ways of resolving such disputes are seeking help from a separate body or unit of a medical institution (risk management), mediation and negotiations in medical disputes, pre-trial inspections ("screening panels"), which allow to find a more compromise way to protect individual rights, affected by the actions of medical specialist. Accordingly, the first part of the article carries out a terminological analysis of the category "relationship of harm to a health worker" and the search for the closest term ("medical malpractice"), which allows for research in English-language scientific sources. The second part of the article is devoted to the analysis and generalization of the methods used in the practice of other countries to compensate for damage caused by a medical specialist (medical malpractice). The last part of the article analyzes the Ukrainian legislation and practice of national courts, which showed that in cases of compensation for damage caused by a medical specialist, there are no common approaches and single law approaches. In particular, attention is paid to the procedure for assessing the quality of medical services provided in 2016 by clinical expert commissions of the Ministry of Health of Ukraine. The study provided an opportunity to justify in the conclusions the need and feasibility of introducing additional out-of-court methods of resolving disputes arising from the relationship of harm to medical workers.

Keywords: civil proceedings; court proceedings; alternative dispute resolution; reparation; damage caused by a medical professional.